

ESIPUHE

Matrikkeli viime sodissa kaatuneista Helsingin Yliopiston opettajista ja opiskelijoista sai alkunsa yli kymmenen vuotta sitten, jolloin Agraarikurssi 38:n piirissä virisi ajatus koota tietoja kaatuneista. Kurssitoverieni pyynnöstä etsin aluksi tietoja kaatuneista kurssitovereista ja sitten kaikkien agraarikurssien kaatuneista, joille tehtiin muistotaulu Yliopiston (silloisen dekaani Risto Ihamuotilan) ja Agronomiliiton (pj. prof. Liisa Syrjälä-Qvistin) myötävaikutuksella. Työ laajeni lopulta koko yliopistoa käsittäväksi professori Alpo Reinikaisen ja edesmenneen kansleri Ernst Palménin tukiessa hanketta. Työapua antoivat kurssitoverini Tellervo Hongisto ja Gunnel Gottberg, jälkimmäinen ruotsinkielisten tekstien tarkastajana. Yliopiston edellisen rehtorin Päiviö Tommilan ja fil. tri Veli-Matti Aution ansiosta matrikkeli valmistui vihdoin kirjaksi.

Tietoja olen koonnut useista julkaisuista sekä sotien aikaisten sanomalehtien kuolinilmoituksista ja muistokirjoituksista, joissa usein on esitetty kaikki, mitä nuori vainaja oli elämässään ehtinyt suorittaa ja harrastaa. Parhaan työn tässä suhteessa tekivät jo sodan aikana ja sen jälkeen osakunnat kertomalla sankarivainajistaan osakuntalehdissä tai erillisissä muistojulkaisuissa. Myös tiedekunta- ja ammattialojen lehtien muistokirjoituksista ja -julkaisuista on ollut suurta apua. WSOY on 1949 julkaissut Talvisodassa kaatuneista upseereista teoksen, joka perustuu sotilasasiakirjoihin ja omaisilta saatuihin tietoihin. Jatkosodasta ei ole tehty vastaavanlaista teosta.

Olen myös joutunut suorittamaan runsaasti perustutkimusta Yliopiston arkistossa ja kirjastossa sekä Sota-arkistossa, Sotamuseossa ja Sotilaslääkintäarkistossa. Kunkin vainajan tiedot on lähetetty hänen syntymä- tai kotikuntansa kirkkoherranvirastoon, josta on saatu myös omaisten nimet ja osoitteet. Omaiset ovat tarkistaneet keräämäni tiedot ja usein antaneet laajalti lisätietoja, kirjoja ja kuvamateriaalia. Valitettavasti vain kaikkia lisätietoja ei ole kustannussyistä voitu julkaista, mutta ne on talletettu yliopiston arkistoon tutkimuksen vapaasti käytettäväksi.

Taloudellista tukea olen työlleni saanut Yliopistolta sekä Suomen Kulttuurirahastolta. Lausun tästä parhaat kiitokseni näille. Kiitän myös kaikkia tietoja antaneita kirjastoja ja arkistoja sekä edellä nimeltä mainittuja että muita työtäni tukeneita ja auttaneita yksityisiä henkilöitä. Lämpimimmät kiitokset kuuluvat sankarivainajien omaisille, joista monet jaksoivat vielä kymmenien vuosien jälkeen paneutua näihin järkyttäviin tapahtumiin.

Helsingissä 6. heinäkuuta 1993

Ilmi Havu

Digitaalitekniikan voimakas kehitys on mahdollistanut suurten tiedostojen massakäytön ja avannut uusia ovia myös historian tutkimuksen alaan liittyvien aineskokoelmien ja julkaisujen käytölle. Runsaat kymmenen vuotta sitten painettu, taloudellisen laman paineessa vaatimattoman levikin saanut ”Helsingin yliopiston sankarivainajamatrikkeli 1939-1945” on myös katsottu aiheelliseksi muuttaa verkkojulkaisuksi. Muutostyön yhteydessä aineisto on muokattu aikaisempaa väljempään ja helpommin luettavaan muotoon. Mukaan on lisätty kuvat, jotka painetun matrikkelin toimittaja Ilmi Havu aikanaan sai kaatuneiden omaisilta lainaksi. Työn yhteydessä on tietoja vertailtu Sota-arkiston uuden ”Suomen sodissa 1939-45 menehtyneiden tiedoston” tietoihin ja suoritettu tarkistuksia ja täydennyksiä, joihin on ilmennyt aihetta molemmin puolin.

Uuteen muotoon valettu Helsingin yliopiston kaatuneiden matrikkeli 1939-1945 on sijoitettu Helsingin yliopiston keskusarkiston verkkosivulle. Sen yhteyteen on ajateltu luoda tulevaisuudessa myös 1918 sodassa menehtyneiden yliopiston opiskelijain matrikkeli, joka jäänee melko suppeaksi. Lyhyessä sodassa tuskin ehti kaatua monta ylioppilasta ja kyseeseen tullevatkin lähinnä punaisten teloittamat ”valkoiset akateemiset”.

Kaatuneiden matrikkelin vieminen uuteen muottiin on tapahtunut läheisessä yhteistyössä Helsingin yliopiston keskusarkiston kanssa. Erityisen kiitoksen ansaitsee Jouni Nikula, joka eri tavoin on auttanut projektissa. Alkuperäisen matrikkelin 1980-luvun alussa alulle pannut ja pääasiallisesti koonnut maa- ja metsätaloustieteiden sekä filosofian maisteri Ilmi Havu ei valitettavasti ehtinyt päästä seuraamaan uutta vaihetta. Hän kuoli korkeassa iässä elokuun alussa 2004.

Helsingissä 10. joulukuuta 2004

Veli-Matti Autio